

УДК 349.2

DOI 10.32782/2523-4269-2025-93-56-62

Колеснік Тетяна Володимирівна,

доктор юридичних наук, професор,
директор навчально-наукового інституту права та соціального менеджменту
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9167-4072>

Семенішина-Фіголь Богдана Миколаївна,

кандидат юридичних наук, доцент,
заступник директора
навчально-наукового інституту права та соціального менеджменту
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0585-9944>

Гузенко Олена Павлівна,

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та публічного управління
навчально-наукового інституту права та соціального менеджменту
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4002-2629>

**НОВІ ПІДХОДИ ДО ПРОЦЕСУ РЕАБІЛІТАЦІЇ
ТА ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ:
ПРАВОВИЙ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ**

Стаття присвячена вивченню проблемних питань, що виникають в процесі реабілітації ветеранів війни та їх подальшого працевлаштування в контексті правового та соціально-економічного аспекту. Акцентується увага на змістовності напрямків впливу реабілітаційних заходів на процеси працевлаштування ветеранів, деталізуються складові правової площини, визначено особливості соціально-економічної реабілітації. Особливу увагу приділено питанням процесу працевлаштування ветеранів війни та діючим державним програмам. Запропоновано авторське бачення розуміння сутності механізму працевлаштування ветеранів війни з окресленням переваг доцільності його адаптації в сучасних умовах. За результатами дослідження обґрунтовується необхідність внесення змін до норм чинного законодавства з метою всебічної підтримки ветеранів війни та впровадження соціальних програм, що сприятимуть не лише відновленню й стійкості в надзвичайних умовах, а й економічному відновленню країни.

Ключові слова: реабілітація, ветерани війни, працевлаштування, правові інструменти, соціально-економічний аспект, соціальний захист, реінтеграції ветеранів війни.

Постановка проблеми. На даний час в Україні гостро стоїть проблема працевлаштування ветеранів війни, котрі потребують не лише підтримки з позиції законодавця, а й мають отримати всі види

соціально-економічного захисту. Беззаперечним є той факт, що законодавець постійно приділяє належну увагу вирішенню питань соціально-економічної підтримки ветеранів війни, проте в питаннях працевлаштування

залишаються проблемні аспекти, котрі потребують вирішення. Одним із напрямків вирішення існуючих проблем можна вважати процеси реабілітації. Враховуючи той факт, що реабілітація, як понятійна категорія у загальному розумінні представляє собою комплексний процес відновлення фізичного та психологічного здоров'я військовослужбовців, що включає медичну, психологічну, фізичну та соціальну допомогу для повернення їх до повноцінного життя. У представленому дослідженні акцентовано увагу на гарантіях для ветеранів війни, котрі втратили певну частку здоров'я, проте мають можливість та бажання реалізувати свої професійні навички. Очевидним є те, що це питання має вагоме значення і для психологічного здоров'я ветеранів війни, оскільки сприятиме психологічній стійкості, у разі впевненості їх у працевлаштуванні та власному майбутньому. Все окреслене вище свідчить про актуальність та сучасність обраного напрямку дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемні аспекти працевлаштування ветеранів війни не є новим напрямком у наукових розробках, проте не втрачають своєї актуальності в надзвичайних умовах розвитку підприємницького сектору України в умовах. Вивчаючи змістовність проблем та пропонуючи напрямки їх вирішення, наукова спільнота звертає увагу на ряд актуальних аспектів, серед яких доволі помітне місце займає реабілітаційний сегмент з позиції правового та соціально-економічного спрямування. Результати наукових розробок з окресленої проблематики знаходять відображення в монографічних та дисертаційних дослідженнях, обговорюються на дискусійних наукових платформах різного рівня та публікуються у фахових тематичних виданнях. Вивченню цього питання у своїх працях приділили увагу як вітчизняні, так і зарубіжні науковці. Так, людиноцентричну модель єдиної системи реабілітації, соціального захисту та повернення ветеранів і ветеранок до цивільного життя виклали в аналітичних дослідженнях В. Тимошевська, Т. Гавриш, О. Харитонов, І. Селіванова [1], а В. Кохан, Є. Новіков, О. Шаповалова [2] присвятили монографічні дослідження правовому забезпеченню професійної адаптації та права на підприємницьку діяльність ветеранів війни. Водночас О. Власюк, А. Мокій, Н. Науменко, А. Степанова [3] розкрили проблему соціальних аспектів реінтеграції ветеранів війни в монографічному дослідженні «Відновлення та реінтеграція: науковий погляд на стратегічні шляхи до сталого розвитку». Міжнародні практики досліджені Дж. Г. Керрінгтон в науковій праці «Огляд міжнародних практик у сфері реінтеграції ветеранів: міркування щодо воєнного та повоєнного контексту України» [4] та інших науковців. Не зменшуючи значущості вже опублікованих наукових праць, доцільно зазначити, що ряд питань залишаються дискусійними, а питання впливу реабілітації на систему працевлаштування ветеранів війни висвітлено лише фрагментарно, що підкреслює доцільність проведення обраного напрямку дослідження.

Мета статті полягає у визначенні впливу реабілітації на систему працевлаштування ветеранів війни, в контексті правового та соціально – економічного аспектів, з подальшою розробкою пропозицій здатних покращити працевлаштування ветеранів війни в умовах сьогодення.

Виклад основного матеріалу. Активні воєнні дії на території України призвели до порушення функціонування всіх ланок життєдіяльності суспільства. За

даними дослідницької служби Верховної ради України «...повномасштабна війна негативно вплинула на вітчизняний ринок праці» [5], що спровокувало значні проблеми в питаннях працевлаштування. За прогнозом Міністерства у справах ветеранів України «...чисельність ветеранів, членів їхніх сімей та сімей загиблих воїнів після перемоги може становити близько 10 % від загальної чисельності населення України» [6]. Наразі є потреба у працевлаштуванні ветеранів війни, які з підстав, визначених ч. 4 ст. 26 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу», вже звільнені (демобілізовані) з військової служби і потребують працевлаштування [7].

Утім, принагідно слід відзначити, що відповідно до ст. 119 Кодексу законів про працю України [8] «... за працівниками, призваними на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу, військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період або прийнятими на військову службу за контрактом, у тому числі шляхом укладення нового контракту на проходження військової служби, під час дії особливого періоду на строк до його закінчення або до дня фактичного звільнення зберігаються місце роботи, посада на підприємстві, в установі, організації, фермерському господарстві, сільськогосподарському виробничому кооперативі незалежно від підпорядкування та форми власності і у фізичних осіб – підприємців, у яких вони працювали на час призову».

Однак, враховуючи наявну правову платформу щодо питання працевлаштування військовослужбовців, які звільнилися, а в умовах війни – ветеранів, є низка проблемних питань, які потребують негайного вирішення. На думку науковців, психологів, реабілітологів, працевлаштування ветеранів війни є одним із дієвих чинників, який позитивно впливає на їх відновлення. Як показують дослідження, реабілітація ветеранів війни у працевлаштуванні представляє собою комплексний процес повернення їх до цивільного життя через відновлення фізичного й ментального здоров'я, здобуття нових навичок та адаптації до робочого середовища. При цьому, необхідність реабілітації ветеранів війни зумовлена посттравматичними станами, фізичними ушкодженнями та потребою інтегрувати їхній досвід у відновлення економіки країни. Безумовно, саме такий підхід сприятиме забезпеченню гідності й стійкості кожного і кожної, хто є ветераном війни.

Слід зазначити, що базовою платформою для покращення системи працевлаштування ветеранів війни мають стати спеціалізовані програми навчання та психологічної підтримки, створення інклюзивних умов праці у державному та приватному секторі. У цьому контексті варто відзначити ключові сегменти впливу реабілітації на працевлаштування ветеранів війни (табл. 1).

Реабілітація надає можливість ветеранам війни знизити рівень психологічної невпевненості в питаннях пошуку роботи, можливості працевлаштування. Бувають випадки, коли фіксують прямий зв'язок між нестабільністю та тривалістю пошуку роботи. Окрім цього, вразливим етапом виступає процес адаптації до робочого середовища ветеранів війни. Варто наголосити на тому, що проведення реабілітаційних заходів повинні підкріплюватися законодавчою площиною, котра забезпечує дотримання правових норм і стандартів, особливо в питаннях якісного надання послуг громадянам, які потребують допомоги. Реабілітація

Ключові аспекти впливу реабілітації на працевлаштування ветеранів війни в Україні

Види реабілітації (сфера впливового аспекту)	Зміст реабілітаційного заходу для адаптування в системі працевлаштування ветеранів війни	Основні сегменти
Фізичне відновлення	Спеціалізовані програми (нейрореабілітація, ортопедична) відновлюють працездатність, а адаптація робочих місць (пандуси, спеціальне обладнання) дозволяє ветеранам з інвалідністю працювати	Спеціалізовані індивідуальні програми для відновлення працездатності, адаптація робочих місць
2. Психологічна стійкість:	Психологічна допомога та терапія знижують вплив отриманої психологічної травми, що є ключовим для повернення до роботи та соціальної адаптації	Психологічна допомога, терапія, психологічні травми
3. Перекваліфікація та навчання	Курси перекваліфікації (наприклад, на платформі «Кар'єра ветерана») дають нові навички, що робить ветеранів більш конкурентоспроможними, спеціальні програми навчання	Курси підвищення кваліфікації та перекваліфікації, нові програми навчання
4. Спеціальні умови при працевлаштуванні	Індивідуальні програми медичного страхування, гнучкий графік роботи, комфортні умови для відновлення та відпочинку протягом робочого дня.	Гнучкий графік роботи, спеціальне обладнання, кімнати психологічного відновлення

Примітка: авторська пропозиція.

як правовий інститут набуває особливої актуальності в питаннях працевлаштування ветеранів війни в надзвичайних умовах функціонування ринку праці.

Аналізуючи нормативно-правові акти, слід зазначити, що ст. 56 Конституції України [9] гарантує кожному «...право на відшкодування за рахунок держави матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади». Порядок забезпечення реабілітації та працевлаштування ветеранів війни регламентується Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту». У ст. 1 законодавець чітко виокремив основні завдання «...створення належних умов для підтримання здоров'я та активного довголіття; організації соціального та інших видів обслуговування, зміцнення матеріально-технічної бази створених для цієї мети закладів і служб та підготовки відповідних спеціалістів; виконання цільових програм соціального і правового захисту ветеранів війни; надання пільг, переваг та соціальних гарантій у процесі трудової діяльності відповідно до професійної підготовки і з урахуванням стану здоров'я» [10].

Доречно звернути увагу на те, що правова база в Україні з питань забезпечення реабілітації та працевлаштування ветеранів війни має доволі розгалужену мережу інших підзаконних актах, що гарантують пільги ветеранам війни, переважне право на збереження робочого місця, компенсацію роботодавцям за створення місць, безкоштовні реабілітаційні послуги, Окрім цього, існують правові норми і стандарти, котрі регламентують професійну адаптацію ветеранів війни, а також запроваджують інститут фахівців із супроводу ветеранів. До їх складу варто включити (табл. 2):

Проведені дослідження показують, що процес реабілітації, спрямований на відновлення та працевлаштування ветеранів війни, має ключові аспекти правового регулювання:

– по-перше, на законодавчому рівні регламентуються питання забезпечення ветеранів війни відповідними пільгами та гарантіями при працевлаштуванні: переважне право на збереження робочого місця при скороченні штату над іншими працівниками; компенсація роботодавцям за створення нових робочих місць для ветеранів, особливо для тих, хто створює робочі місця для осіб з інвалідністю внаслідок війни; порядок розробки нормативів щодо обов'язкового працевлаштування ветеранів на підприємствах із певною кількістю працівників;

– по-друге, професійна реабілітація та адаптація ветеранів війни з метою працевлаштування закріплені законодавчо. Вони наділені правом на отримання безкоштовних послуг для повноцінного відновлення: реабілітаційне обстеження, індивідуальні програми реабілітації та психологічної допомоги, медична реабілітація, протезування та забезпечення ліками. Окрім того, впроваджується інститут фахівців супроводу, які надають консультації, допомагають оформити документи, координують допомогу та захищають інтереси ветеранів.

Важливо розуміти, що в повсякденному житті ветерани війни, в питаннях працевлаштування, спираються на дієвий законодавчий механізм, що ґрунтується на правових інституціях. У відповідності з яким ветерани війни мають право на комплексну підтримку від держави та роботодавців, яка включає як медичну реабілітацію, так

Правове забезпечення процесу реабілітації та працевлаштування ветеранів війни в Україні

Вид нормативно-правового акта	Назва нормативно-правового акта
1. Закони України	Конституція України; Про військовий обов'язок і військову службу; Кодекс законів про працю України; Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту; Про соціальні послуги; Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я; Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні; Про ратифікацію Конвенції про права осіб з інвалідністю.
2. Постанови та розпорядження КМУ	Деякі питання надання роботодавцям компенсації фактичних витрат за облаштування робочих місць працевлаштованих осіб з інвалідністю; Про реалізацію експериментального проекту щодо запровадження інституту помічника ветерана в системі переходу від військової служби до цивільного життя; Про схвалення Концепції Державної цільової програми «Ветеран. Робота» на 2026–2027 роки.
3. Проекти Законів України	Про внесення змін до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» щодо гарантій працевлаштування ветеранів війни; Про ветеранське підприємництво.

Примітка: складено та узагальнено авторами на основі джерел [7–20].

і допомогу в пошуку роботи, адаптації на новому місці та отримання соціальних пільг, що регулюється значною кількістю правових регуляторів документів.

З метою поглиблення дослідження доцільно звернутися до соціально-економічного сегменту в системі реабілітації ветеранів війни. За допомогою соціально-економічних важелів держава демонструє підтримку ветеранів війни в контексті:

– фінансування фахівців супроводу, які допомагають ветеранам у громадах;

– залучення ресурсів від міжнародних організацій для фінансування проєктів реабілітації та надання грантів з метою підтримки підприємницьких ініціатив ветеранів війни;

– фінансування місцевих бюджетів (громад) з метою цільового використання коштів для підтримки ветеранів війни та проведення інвестування у програми соціальної стабільності.

Разом з тим, соціально-економічне забезпечення працевлаштування ветеранів війни в Україні включає: державні програми підтримки ветеранів війни; фінансові компенсації роботодавцям при працевлаштуванні та облаштуванні робочих місць (для інвалідів війни); індивідуальні пільги для ветеранів, яскравим прикладом є платформа «Кар'єра ветерана» (онлайн-платформа) яка допомагає знайти роботу та пройти навчання (курси, тренінги); безоплатні курси перекваліфікації та психологічної підтримки, спрощення документообігу через додаток «Дія». Зазначені програми сприяють полегшенню реінтеграції ветеранів війни в сучасному суспільстві.

Принадгідно варто відзначити, що у 2025 році фінансування реабілітаційних послуг для ветеранів війни було збільшено. Так, понад 6 млрд грн виділено для функціонування Програми медичних гарантій, а майже 750 млн грн стали основою фінансування послуг стоматологічної допомоги, котрі було передбачено програмою Мінветеранів. Понад 10,5 млрд грн держава спрямувала на підтримку ветеранів з метою створення можливості для започаткування бізнесу, для пошуку роботи, для створення сім'ї та загалом для повної адаптації [21]. У 2025 р. ветерани можуть отримати до 1 млн грн від держави за допомогою програми «Власна справа».

За даними експертів Єдиного вебпорталу органів виконавчої влади, Верховна Рада України ухвалила у другому читанні Закон України «Про Державний бюджет на 2026 рік», яким на фінансування ветеранської політики передбачено 18,9 млрд грн, що на 6,3 млрд грн більше, ніж у цьому році. Основою фінансового прогнозу стали питання: забезпечення потреб ветеранів війни житлом 5,7 млрд грн лікування, реабілітація, перекваліфікація, розвиток ветеранських просторів та інфраструктури пам'яті [22].

Розглянувши правовий та соціально-економічний аспекти в питаннях реабілітації ветеранів війни з метою

їх працевлаштування, стає зрозумілим, що покращення ситуації потребує вжиття негайних заходів на базі комплексного підходу за такими напрямками як:

– розширення мережі фінансування програм, які здатні забезпечити професійну перепідготовку ветеранів війни з урахуванням сучасних тенденцій ринку праці;

– впровадження онлайн та офлайн тренінгів з метою забезпечення ветеранів війни новими, затребуваними на ринку праці професійними навичками, з фокусом на ІТ, енергетику, будівництво та інші перспективні галузі;

– адаптація існуючих та впровадження нових програм для підготовки ветеранів війни до цивільного життя, що охоплюють фінансову грамотність, ІТ ресурси, стресостійкість, тощо;

– впровадження інституту наставництва через програми залучення досвідчених фахівців, які підтримують та допомагають адаптуватися в сучасних умовах.

З урахуванням викладеного постає питання в осучасненні сутнісного змісту механізму працевлаштування ветеранів війни як понятійної категорії. На наш погляд, його доцільно розуміти як комплексний взаємопов'язаний процес, який об'єднує управлінські цикли в сфері повернення ветеранів війни до цивільного життя через відновлення фізичного й ментального здоров'я, здобуття нових професійних навичок та адаптації до робочого середовища, з урахуванням правових норм і стандартів, що сприятиме професійній переорієнтації, підвищенню конкурентоспроможності на ринку праці, самореалізації, зміцненню економіки та посиленню соціальної стабільності в надзвичайних умовах розвитку країни.

Висновки. Резюмуючи викладене, слід зазначити, що проведене дослідження дозволяє зробити відповідні висновки та узагальнення.

По-перше, реабілітація кардинально впливає на працевлаштування ветеранів війни, допомагаючи подолати психологічні травми, відновити фізичні функції та навички через комплексні програми, що включають психологічну підтримку, фізичну терапію та перекваліфікацію, які готують їх до успішної інтеграції в цивільне життя та пошуку роботи в бажаних сферах.

По-друге, процес інтеграції ветеранів війни потребує державної підтримки та впровадження соціальних програм, що сприятимуть не тільки відновленню та стійкості в надзвичайних умовах, а й економічному відновленню країни.

По-третє, успішне повернення ветеранів війни до цивільного життя значною мірою залежить від їх можливостей отримати роботу та переосмислення ролі і відповідальності роботодавців у питаннях організації робочого місця та мікроклімату для працівників, які потребують значної уваги.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо в необхідності визначення ключових сегментів механізму працевлаштування ветеранів війни з встановленням взаємозв'язку між управлінськими ланками, що забезпечують його дієвість.

Список використаних джерел

1. Людиноцентрична модель єдиної системи реабілітації, соціального захисту та повернення ветеранів і ветеранок до цивільного життя.: аналітичне дослідження / В. Тимошевська, Т. Гавриш, О. Харитонов, І. Селіванова та ін. Київ: ІСАР «Єднання», 2024. 107 с.
2. Правове забезпечення професійної адаптації та права на підприємницьку діяльність ветеранів війни: монографія / В. П. Кохан, Є. А. Новіков, О. В. Шаповалова та ін.; за ред. В. П. Кохан, І. О. Мамаєва. Харків: НДІ прав. забезп. інновац. розвитку НАПрН України, 2024. 214 с.
3. Відновлення та реінтеграція: науковий погляд на стратегічні шляхи до сталого розвитку: монографія / О.С. Власюк, А.І. Мокій, Н.С. Науменко, А.А. Степанова та ін.; заг. ред.: Цимбалюк І.О., упорядкування Павліха Н.В. Луцьк: Вежа-Друк, 2024. 231с.

4. Огляд міжнародних практик у сфері реінтеграції ветеранів: міркування щодо воєнного та повоєнного контексту України / автор: Керрінгтон Дж. Г. 2023. 104 с. URL: <https://undp-ua-veteran-reintegration-report-ukr.pdf>
5. Оглядове досьє щодо зайнятості ветеранів війни в Україні: поточний стан, проблемні питання та шляхи їх вирішення. Довідковий інформаційно-аналітичний матеріал Дослідницької служби Верховної Ради України. 2024. URL: <https://research.rada.gov.ua/uploads/documents/32925.pdf>
6. Погорілов С. Після війни ветерани та їхні родичі складуть 10% населення України. Українська правда. 2022. 22 груд. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/12/22/7381862/>
7. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25.03.1992 р. № 2232-ХІІ. (дата оновлення: 15.01.2026). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text> (дата звернення: 18.11.2025).
8. Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.12.1971 р. № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 18.11.2025).
9. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 18.11.2025)
10. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22.10.1993 р. № 3551-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#n147> (дата звернення: 18.11.2025).
11. Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019 р. № 2671-VIII: станом на 15.11.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>
12. Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я: Закон України від 03.12.2020 р. № 1053-IX: станом на 01.01.2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20.5>
13. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 06.10.2005 р. № 2961-IV: станом на 01.01.2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#n402>
14. Про реабілітацію інвалідів: Закон України від 06.10.2005 р. № 2961-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15/ed20051006#Text>.
15. Про рафікацію Конвенції про права осіб з інвалідністю і Факультативного протоколу до неї: Закон України від 07.10.2016 р. № 1767-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1767-17#Text>. (дата звернення: 16.11.2025)
16. Деякі питання надання роботодавцям компенсації фактичних витрат за облаштування робочих місць працевлаштованих осіб з інвалідністю: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2023 р. № 893. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/893-2023-%D0%BF#n102> (дата звернення: 16.11.2025)
17. Про реалізацію експериментального проекту щодо запровадження інституту помічника ветерана в системі переходу від військової служби до цивільного життя: Постанова Кабінету Міністрів України від 19.06.2023 р. № 652. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/652-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 16.11.2025)
18. Про схвалення Концепції Державної цільової програми «Ветеран. Робота» на 2026-2027 роки: розпорядження КМУ від 23.10.2025 р. №1163-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2025-%D1%80#Text> (дата звернення: 16.11.2025)
19. Про внесення змін до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» щодо гарантії працевлаштування ветеранів війни: Проект Закону України від 14.11.2023 р. № 10261. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43181> (дата звернення: 16.11.2025)
20. Про ветеранське підприємництво: Проект Закону від 13.11.2023 р. № 10258. Законодавство України: сайт. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43186> (дата звернення: 16.11.2025).
21. Денисенко В. Скільки коштів держава виділяє на підтримку ветеранів у 2025 році: названо цифру. Медіа група «Нова молодь Черкащини» – «ДЗВІН». 2025. <https://dzvin.media/news/skilkuy-koshitiv-derzhava-vydidyayue-na-pidtrymku-veteraniv-u-2025-roczni-nazvano-czyfru/>
22. Майже 19 млрд грн на ветеранську політику: ухвалено Державний бюджет–2026. Урядовий портал Єдиний вебпортал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/maizhe-19-mlrd-hrn-na-veteransku-polityku-ukhvaleno-derzhavnyi-biudzheth2026>

References

1. Liudynotsentrychna model yedynoi systemy reabilitatsii, sotsialnoho zakhystu ta povnennia veteraniv i veteranok do tsyvilnoho zhyttia.: analitychne doslidzhennia [A human-centered model of a unified system of rehabilitation, social protection and return of veterans to civilian life: analytical study] / V.Tymoshevska, T. Havrysh, O. Kharytonov, I. Selivanova ta in. (2024). Kyiv: ISAR «Iednannia» [in Ukrainian]
2. Pravove zabezpechennia profesiinoi adaptatsii ta prava na pidpriemnytsku diialnist veteraniv viiny [Legal support for professional adaptation and the right to entrepreneurial activity of war veterans] : monohrafiia / V. P. Kokhan, Ye. A. Novikov, O. V. Shapovalova ta in.; za red. V. P. Kokhan, I. O. Mamaieva. (2024). Kharkiv: NDI prav. zabezp. innovats. rozvytku NAPrN Ukrainy [in Ukrainian]
3. Vidnovlennia ta reintehratsiia: naukovyi pohliad na stratehichni shliakhy do staloho rozvytku [Recovery and reintegration: a scientific perspective on strategic pathways to sustainable development] : monohrafiia / O.S. Vlasiuk, A.I. Mokii, N.S. Naumenko, A.A. Stepanova ta in. ; zah. red.: Tsymbaliuk I.O., uporiadkuvannia Pavlikha N.V. (2024). Lutsk: Vezha-Druk [in Ukrainian]
4. Ohliad mizhnarodnykh praktyk u sferi reintehratsii veteraniv: mirkuvannia shchodo voiennoho ta povoiennoho kontekstu Ukrainy [Review of international practices in the field of veteran reintegration: considerations regarding the war and post-war context of Ukraine] / Kerrington. Dzh. G. (2023). Retrieved from: undp-ua-veteran-reintegration-report-ukr.pdf [in Ukrainian]
5. Ohliadove dosie shchodo zainiatosti veteraniv viiny v Ukraini: potochnyi stan, problemni pytannia ta shliakhy yikh vyrishennia [Overview dossier on the employment of war veterans in Ukraine]. *Dovidkovyi informatsiino-analitchnyi material Doslidnytskoi sluzhby Verkhovnoi Rady Ukrainy* (2024). Retrieved from: <https://research.rada.gov.ua/uploads/documents/32925.pdf> [in Ukrainian]

6. Pohorilov, S. (2022). Pislia viiny veterany ta yikhni rodychi skladut 10 % naseleattia Ukrainy [After the war, veterans and their relatives will make up 10% of Ukraine's population]. *Ukrainska pravda*. 22 hrud. Retrieved from: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/12/22/7381862/> [in Ukrainian]
7. Pro viiskovyi oboviazok i viiskovu sluzhbu [About military duty and military service] : Zakon Ukrainy vid 25.03.1992 r. № 2232-XII. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text> (data zvernennia: 18.11.2025) [in Ukrainian]
8. Kodeks zakoniv pro pratsiu Ukrainy [Labor Code of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 10.12.1971 r. № 322-VIII. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (data zvernennia: 18.11.2025) [in Ukrainian]
9. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 r. № 254k/96-VR. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1996. № 30. St. 141. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#-Text> (data zvernennia: 18.11.2025) [in Ukrainian]
10. Pro status veteraniv viiny, harantii yikh sotsialnoho zakhystu [On the status of war veterans, guarantees of their social protection] : Zakon Ukrainy vid 22.10.1993 r. № 3551-XII. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#n147> (data zvernennia: 18.11.2025) [in Ukrainian]
11. Pro sotsialni posluhy [About social services] : Zakon Ukrainy vid 17.01.2019 r. № 2671-VIII: stanom na 15.11.2024 r. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> [in Ukrainian]
12. Pro rehabilitatsiu u sferi okhorony zdorovia [About rehabilitation in the field of health care] : Zakon Ukrainy vid 03.12.2020 r. № 1053-IX: stanom na 01.01.2025 r. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20.5> [in Ukrainian]
13. Pro rehabilitatsiu osib z invalidnistiu v Ukraini [On the rehabilitation of persons with disabilities in Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 06.10.2005 r. № 2961-IV: stanom na 01.01.2025 r. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#n402> [in Ukrainian]
14. Pro rehabilitatsiu invalidiv [About rehabilitation of the disabled] : Zakon Ukrainy vid 06.10.2005 r. № 2961-IV. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15/ed20051006#Text> [in Ukrainian]
15. Pro ratyfikatsiu Konventsii pro prava osib z invalidnistiu i Fakultatyvnoho protokolu do nei [On the ratification of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities and the Optional Protocol thereto] : Zakon Ukrainy vid 07.10.2016 r. № 1767-VI. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1767-17#Text>. (data zvernennia: 16.11.2025) [in Ukrainian]
16. Deiaki pytannia nadannia robotodavtsiam kompensatsii faktychnykh vytrat za oblashtuvannia robochykh mistv pratsevlashtovanykh osib z invalidnistiu [Some issues of providing employers with compensation for actual costs of arranging workplaces for employed persons with disabilities] : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 22.08.2023 r. № 893. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/893-2023-%D0%BF#n102> (data zvernennia: 16.11.2025) [in Ukrainian]
17. Pro realizatsiu eksperymentalnoho proektu shchodo zaprovadzhennia instytutu pomichnyka veterana v systemi perekhodu vid viiskovoi sluzhby do tsyvilnoho zhyttia [On the implementation of a pilot project to introduce the institute of a veteran assistant in the system of transition from military service to civilian life] : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 19.06.2023 r. № 652. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/652-2023-%D0%BF#Text> (data zvernennia: 16.11.2025) [in Ukrainian]
18. Pro skhvalennia Kontseptsii Derzhavnoi tsilovoi prohramy «Veteran. Robota» na 2026-2027roky [On approval of the Concept of the State Target Program “Veteran. Work” for 2026-2027] : rozporiadzhennia KМУ vid 23.10.2025 r. №1163-r. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2025-%D1%80#Text> (data zvernennia: 16.11.2025) [in Ukrainian]
19. Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy «Pro status veteraniv viiny, harantii yikh sotsialnoho zakhystu» shchodo harantii pratsevlashtovannia veteraniv viiny [On amendments to the Law of Ukraine «On the Status of War Veterans, Guarantees of Their Social Protection» regarding employment guarantees for war veterans] : Proekt Zakonu Ukrainy vid 14.11.2023 r. № 10261. Retrieved from: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43181> (data zvernennia: 16.11.2025) [in Ukrainian]
20. Pro veteranske pidpriemnytstvo [About veteran entrepreneurship] : Proekt Zakonu vid 13.11.2023 r. № 10258. *Zakonodavstvo Ukrainy: sait*. Retrieved from: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43186> (data zvernennia: 16.11.2025) [in Ukrainian]
21. Denysenko, V. (2025). Skilky koshtiv derzhava vydiliae na pidtrymku veteraniv u 2025 rotsi: nazvano tsyfru. [How much money will the state allocate to support veterans in 2025: the figure has been named]. *Media hrupa «Nova molod Cherkashchyny» – «DZVIN»*. Retrieved from: <https://dzvin.media/news/skilky-koshtiv-derzhava-vydilyaye-na-pidtrymku-veteraniv-u-2025-roczy-nazvano-zyfru/> [in Ukrainian]
22. Maizhe 19 mlrd hrn na veteransku polityku: ukhvaleno Derzhavnyi biudzhzet–2026. [Almost 19 billion UAH for veterans' policy: State Budget 2026 approved]. *Uriadovyi portal Yedyni vebportal orhaniv vykonavchoi vlady Ukrainy*. Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua/news/maizhe-19-mlrd-hrn-na-veteransku-polityku-ukhvaleno-derzhavnyi-biudzhzet2026> [in Ukrainian]

Koliesnik Tatiana,

Doctor of Law, Associate Professor,
Director of the Educational and Scientific Institute of Law and Social Management
(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9167-4072>

Semenyshyna-Figol Bohdana,

Candidate of Law, Associate Professor,
Deputy Director of the Educational and Scientific Institute of Law and Social Management
(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0585-9944>

Guzenko Olena,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Economics and Public Administration
of the Educational and Scientific Institute of Law and Social Management
(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4002-2629>

**NEW APPROACHES TO THE REHABILITATION
AND EMPLOYMENT PROCESS OF WAR VETERANS:
LEGAL AND SOCIO-ECONOMIC ASPECTS**

The article is devoted to the study of problematic issues that arise in the process of rehabilitation of war veterans and their further employment in the context of legal and socio-economic aspects. The article focuses on the content of the directions of influence of rehabilitation measures on the processes of employment of veterans, details the components of the legal sphere, and identifies the features of socio-economic rehabilitation.

Special attention is paid to the issues of the process of employment of war veterans and existing state programs. The author's vision of understanding the essence of the mechanism of employment of war veterans is proposed, outlining the advantages of its adaptation in modern conditions.

Summarizing the above, it should be noted that the conducted research allows us to draw appropriate conclusions and generalizations.

First, rehabilitation has a fundamental impact on the employment of war veterans, helping to overcome psychological trauma, restore physical functions and skills through comprehensive programs that include psychological support, physical therapy and retraining, which prepare them for successful integration into civilian life and finding work in desired fields.

Secondly, the process of integrating war veterans requires state support and the implementation of social programs that will contribute not only to recovery and resilience in emergency conditions, but also to the economic recovery of the country.

Third, the successful return of war veterans to civilian life largely depends on their ability to get a job and rethinking the role and responsibility of employers in organizing the workplace and the microclimate for employees, which require significant attention.

We see the prospects for further scientific research in the need to identify key segments of the mechanism for employing war veterans with the establishment of a relationship between management levels that ensure its effectiveness.

Key words: *rehabilitation, war veterans, employment, legal instruments, socio-economic aspect, social protection, reintegration of war veterans.*

Дата першого надходження статті до видання: 01.12.2025
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 23.12.2025
Дата публікації (оприлюднення) статті: 31.12.2025